

State of the union door Willy Thomas

op 25 augustus uitgesproken

bij de opening van het Theaterfestival in Gent

**Beste Liefhebbers,
de hele wereld zet zijn muts naar
rechts / in Nederland en Vlaanderen
wordt het theater aanzienlijk beter**

Dit is het verhaal van iemand die van de zoste verdieping naar beneden valt en bij elke verdieping denkt: jusqu'ici tout va bien, tot hier gaat alles goed...

Men heeft de reflex om bij een val de ogen te sluiten; Steve Paxton heeft mij geleerd de ogen altijd open te houden.

Men heeft de reflex om de val te willen breken terwijl iedereen weet dat dat niet zo verstandig is.

In de Brusselse 'local' gazettenwinkels, snackbars, bakkerijen, beenhouwerijen, volkscafés en bij andere kleine zelfstandigen, waar men nog niet moet bellen om te consumeren, stinkt het naar het zweet van racistische adrenalinstoten. Als je 's ochtends, bij de ontbijtinkopen, geen stoppen in de oren hebt, ben je voor de middag niet thuis; zwetend van argumentatie of met twee blauwe ogen omdat je dat andere ook had aangeboden. De witte Brusselse wijkbewoners zijn bang, gefrustreerd. Opgehitst en geruggesteund door het gros van de politiek – of was er slechts één racistische partij – in wiens kraam dit 'gezonde' volkse racisme geweldig past, kunnen ze nu legitiem – en dat is het grote verschil – zeggen wat ze vroeger misschien wel heel geniep eens durfden denken maar waarvan ze wel wisten dat het niet zo proper was.

Aan de andere kant heeft een tweede of derde generatie verse Brusselaars niet zoveel zin meer om die context te negeren en het muilezelsjuk van hun vaders over te erven. – Vaders, die met alle respect voor onze beschaving en met grote dankbaarheid hier werk kwamen verrichten waar we zelf te mooi voor

waren; arbeid die onze status was ontgroeid. – De messen zijn gewet. De arena is klaar.

Jusqu'ici tout va bien, tot hier gaat alles goed.

Natuurlijk is het waar, natuurlijk weten we het allemaal, natuurlijk is het zo dat het uiterlijk een grote rol speelt als je een appartement wil huren, als je werk wil vinden. Ja, het is waar dat je niet zomaar om het even waar iets kan gaan drinken of om het even waar kan gaan dansen. Ja, het is waar dat er in Brussel nog altijd mensen zijn die weigeren Frans te spreken of weigeren Nederlands te spreken en dat de Vlamingen geen flauw benul hebben wat er langs Franstalige kant gebeurt en omgekeerd. Dat is toch al altijd zo geweest, dat is toch allemaal niet zo erg. Zolang iedereen in zijn klein hoekske zijn klein verhaaltje mag vertellen is er toch niets aan de hand?

We kunnen de wereld toch niet op onze schouders dragen, laat staan dat we er iets aan kunnen veranderen! Wij zijn toch niet verantwoordelijk voor al het leed van de wereld. Wij zijn tenslotte geen racisten, wij zijn toonbeelden van tolerantie en met onze kunsten dienen we het hoogste goed: de vrijheid.

Ieder de zijne natuurlijk; we kapselen ons in en verstikken in onze 'vrijheid van hier tot daar en géén mm. verder'. Veilig vrij zijn heet dat. Kunst bedrijven met condoom, alsof we bang zijn besmet te worden door iemand anders' woorden, door lucht, terwijl lucht juist het sterkste, het wezenlijkste, het elementaire wapen is. De natte droom van de oorlogsfreak; de territoriale vacuümpomp.

Lucht die we nodig hebben om woorden te laten ontploffen, om muziek in golven om te zetten. Lucht die de kortste weg vindt naar het centrum van onze geestesvermogens. Lucht maakt mij lyrisch, omwille van het oor; geef mij een oor...Het oog is vervelender, bedrieg-

lijker, dat luie oog dat alsmaar ook wat wil. Dat 'Ha-en-Ooo-oog' dat verwend wil worden, gestreeld, dat wil consumeren. Dat schele paar ogen dat de realiteit voor fictie neemt en de fictie als norm voor haar eigen realiteit neemt, dat zich meet aan uiterlijkheden. Het esthetische verwacht mij. Het blijft een masker dat opsmuk heet. Ik kan geen maskers verdragen behalve die van bv. de Zapatista's, die ze dragen om gezien te worden.

Jusqu'ici tout va bien, tot hier gaat alles goed.

Wat kan ik doen? 'Kakken in uw schoen', zou mijn dochttertje nu zeggen. Het gaat toch niet meer over 'kunnen'; de omstandigheden maken dat de vraag naar de mogelijkheid de onwil reeds in zich draagt. Wie zich afvraagt wat hij kan doen dekt zich in met de onmogelijkheid, ziet zichzelf bijgevolg als een soort slachtoffer van de welvaart waar hij, hoe kan je 't helpen, in terechtgekomen is. Op z'n minst een cynische attitude. Het kapitalisme heeft van zijn schaapjes wolven gemaakt; een bedreigde diersoort die 'kost wat kost' moet behouden blijven. Daarom moeten we er ook voor zorgen dat er genoeg schaapjes overblijven om de wolfjes te voeden.

Zo blijft iedereen die bescherming geniet tevreden en wie tevreden is wil dat zo houden en zal niet zoveel bewegen, elke luchtverplaatsing netjes afmeten, genietend van het gemeenschappelijk briesje dat maatschappijtje heet.

Ik zou graag het moment nog meemaken waarop al die onbeweeglijke, loodzware tevredenheid geconfronteerd wordt met de beweging van alles wat ontevreden is.

Meer en meer wordt ontevredenheid een universele kwestie, 'universalism of the unsatisfied', zoals Stuart Hall (van de Open University) het onlangs noemde. Misschien is hier ruimte en lucht voor de ontwikkeling van een